

מדת בדת

שיעור חזק חיוני בדרך קצרה

לע"צ הגה"צ רבי יעקב יצחק בן ר' אברהם גלינסקי זצוק"ל
הערות והנצחות טל' 0548449853 או מייל MABADAF12@GMAIL.COM

גליון 340 פרשת יתרו תשע"ט

חולין נט-סה

יש לו רק קרן אחת הוא מותר, ויש להקשות על הכלל שהרי לעז יש קרנים וטלפים וחלבו אסור, ויש לומר שצריך קרנים כרוכות קליפה על קליפה אך קשה שקרני השור הם כרוכות יש לומר שצריך גם חרוקות מלאות פגמים, אך קשה מעז שקרניה חרוקות ויש לומר שצריך קרנים מפוצלות, אך קשה שקרני הצבי אינן מפוצלות וחלבו מותר יש לומר שצריך שיהיו חדורות כעיגול לכן בקרנים מפוצלות ודאי חלבו מותר וכשאין מפוצלות צריך שיהיו כרוכות חדורות וחרוקות אך שהפגמים שלה יהיו מובלעות וסמוכות זו לזו, וזה הספק בעז מכרוז שאמנם הסימנים מתאימים לחיה אך שמו עז, והיה כזה אצל ריש גלותא ולקחו ממנו חלב מלא הכלי ורב אחאי אסר אך רב שמואל בן ר' אבהו אכל מזה וקרא על עצמו מפרי פי איש תשבע בטנו, ושלחו מא"י שהלכה כרב שמואל בן ר' אבהו אך יש להזהר בכבודו של רב אחאי שהוא מאיר עיני גולה.

רב יהודה אומר שקרש הוא הצבי של היער בי עילאי, וטגרס הוא האריה של אותו יער ורב כהנא אמר שלאותו אריה יש ט' אמות מאזן לאזן, ורב יוסף אמר שאורך עורו של הקרש הוא ט"ז אמות.

הקיסר אמר לר' יהושע בן חנניה שאלוקיכם משול לאריה כמו שכתוב ארי שאג מי לא ירא אך מה הגדולה בכך הרי פרש יכול להרוג אריה אמר לו אין הכוונה לאריה רגיל אלא לאריה של בי עילאה אמר הקיסר תן לי לראותו אמר לו ר' יהושע לא תוכל לראותו, אמר הקיסר על כרחך תראהו לי ור' יהושע ביקש רחמים והוא נעקר ממקומו וכשהיה רחוק ד' מאות פרסה נהם קול אחד והפילו המעבורות, וחומת רומי נפלה וכשהתקרב לג' מאות פרסה נהם קול נוסף ונשרו השינים הקדמיות והאחוריות של הגברים וגם הקיסר נפל מכסאו לארץ אמר לו הקיסר בקש רחמים שיחזור למקומו ור' יהושע ביקש רחמים והוא חזר למקומו.

הקיסר ביקש מר' יהושע שיראה לו את האלוקים אמר לו לא תוכל לראותו אמר לו על כרחך תראה לי,

דף ס ור' יהושע העמיד אותו מול השמש בתקופת תמוז ואמר לו שישתכל בשמש אמר לו הקיסר איני יכול אמר לו ר' יהושע אם השמש שהוא רק אחד מהשמשים של הקב"ה אינך יכול להסתכל בו בשכינה עצמה ודאי לא תוכל להביט, אמר לו הקיסר אני רוצה להכין סעודה לאלוקים אמר לו אינך יכול אמר לו מדוע, אמר לו חיילותי רבים, אמר לו בכ"ז אעשה זאת אמר לו תכין לו בשפת נהר רבייתא שהמקום מרווח, וטרחו בששה חדשי הקיץ ובאה רוח ואספה אותו לים וטרחו בששה חדשי החורף ובא מטר והטביעו בים אמר הקיסר מדוע קרה כך אמר לו ר' יהושע שאלו המכבדים והשוטפים של הקב"ה שבאו לפניו אמר לו הקיסר א"כ איני יכול.

בתו של הקיסר אמרה לר' יהושע הרי אלוקיכם נגר כמו שכתוב המקרה במים עליותיו אמור לו שיעשה לי פלך אחד אמר לה ר' יהושע שהוא יבקש והוא יבקש רחמים והיא קבלה נגע והושיבוה בשוק ונתנו לה פלך שהמנהג ברומי לתת למי שמנוגע לשבת בשוק ולטוות בפלך כדי שיראוהו ויבקשו עליו רחמים, יום אחד עבר שם ר' יהושע וראה אותה טווה בשוק של רומי אמר לה יפה הפלך שאלוקים שלח לך אמרה לו אמור לאלוקיך לקחת את מה שהביא לי, אמר לה אלוקי מביא ואינו לוקח.

רב יהודה אומר ששור דרכו להיות בעל כרס ופרסות רחבות ראשו גדול וזנבו ארוך ואילו חמור להיפך ראשו קטן וזנבו קצר והנ"מ למקח וממכר.

עוד אמר רב יהודה שהשור שאדם הראשון הקריב היתה לו קרן אחת במצחו שכתוב ותיטב לה' משור פר מקרין מפריס,

דף נט רב יהודה אומר שמי שאכל שלושה משקלים של חלתית קודם אכילתו עורו מתפשט ממנו, ור' אבהו אמר שהוא אכל משקל אחד של חלתית ולולא ישבתי במים עורי היה מתפשט ממני וקיימתי בעצמי החכמה תחיה בעליה.

רב יוסף אומר שמי שאכל ששה עשר ביצים וארבעה אגוזים ושבעה גרעיני צלף ושתי רביעיות דבש בתקופת תמוז קודם אכילתו יעקר עיקר חיבור לבו.

לבית ריש גלותא הביאו צבי צעיר שכרעיו האחוריות היו פסוקות ורב בדק אותו בצומת הגידים והכשירו והוא רצה לאכול ממנו באומצא בצליה מעטה, ושמואל אמר לו וכי אינך חושש שנחש נשך אותו ואמר רב מה תקנתו אמר לו שמואל שיש להושיב אותו בתנור והוא יבדק מעצמו והוא הושיב אותו בתנור ונפל ממנו חתיכות חתיכות ושמואל קרא על רב לא יאונה לצדיק כל אונן, ורב קרא על שמואל כל רז לא איניס לך.

משנה סימני כשרות של בהמה וחיה נאמרו בתורה אך סימני העוף לא נאמרו אך חכמים אמרו שעוף שדורס טמא וכל שיש לו אצבע יתירה וקורקבנו נקלף הוא טהור, ור' אבהו בן ר' צדוק אומר שכל עוף שחולק את רגליו הוא טמא ובחגבים אם יש לו ד' רגלים וד' כנפים וקרצולים וכנפיו מחפים את רובו, ור' יוסי מוסיף ששמו חגב, ובדגים אם יש לו סנפיר וקשקשת ור' יהודה אומר שני קשקשת וסנפיר אחד, וקשקשים הם הקבועים בו וסנפירים שהוא פורח בהם. **גמרא** שנו בברייתא שסימני בהמה הם מפרסת פרסה, וכל בהמה שהיא מעלת גרה ודאי אין לה שינים למעלה והיא טהורה, אך קשה על הכלל הזה שגמל הוא מעלה גרה ואין לו שינים למעלה והוא טמא, ויש לומר שלגמל יש ניבים, אך קשה שלבן גמל אין ניבים, ועוד ששפן וארנבת הם מעלי גרה ויש להם שינים למעלה והם טמאים, ועוד שבתורה לא מוזכר שינים, אלא יש לבאר בברייתא שבהמה שאין לה שינים למעלה היא ודאי מעלת גרה ומפרסת פרסה והיא טהורה, אך קשה שנבדוק בפרסותיה, ויש לומר שמדובר שפרסותיה היו חתוכות וכדברי רב חסדא שם הלך במדבר ומצא בהמה שפרסותיה חתוכות יבדוק בפיה ואם אין לה שינים למעלה היא טהורה ואם לא היא טמאה ובלבד שהוא מכיר גמל, אך יש למחוק גמל כי יש לו ניבים אלא יש לגרוס בן גמל, אך קשה שאם יש בן גמל שהוא יוצא מהכלל א"כ יתכן שיש בהמה טמאה נוספת שדומה לבן גמל, ויש לומר שלא יתכן כך כמו ששנו אצל ר' ישמעאל שהקב"ה שהוא שליט בעולמו ויודע שאין דבר שהוא מעלה גרה והוא טמא חוץ מגמל לכן הוא פירט בו הוא טמא ושאר מעלי הגרה טהורים.

עוד אמר רב חסדא שאם הלך במדבר ומצא בהמה שפיה גמום יבדוק בפרסותיה אם הן סדוקות היא טהורה ואם לא היא טמאה ובלבד שיכיר חזיר, אך קשה שאם יש חזיר שהוא מפריס פרסה יתכן שיש מין נוסף שדומה לו אך יש לומר ששנו אצל ר' ישמעאל שהקב"ה שליט בעולמו ויודע שאין דבר טמא שמפריס פרסה מלבד חזיר לכן פרט בו הוא.

עוד אמר רב חסדא שאם הלך במדבר ומצא בהמה שפיה גמום ופרסותיה חתוכות יבדוק בבשרה אם הוא הולך שתי וערב היא טהורה ואם לא היא טמאה ובלבד שיכיר ערוך שגם בשרו כך, אך קשה שאם ערוך הוא יוצא מהכלל א"כ יתכן שיש מין טמא נוסף שדומה לו בכך, ויש לומר שקבלה בידם שאין חיה נוספת דומה לו בכך, ואביי או רב חסדא אמרו שבודק בכנפי העוקץ.

שנו בברייתא אלו הן סימני חיה והיא בכלל בהמה לסימניה, אמר ר' זירא **עמוד ב** שהנ"מ היא להתיר את החלב של החיה והתנא בא לומר מה הם סימני החיה שחלבה מותר אם יש לה קרנים וטלפיים, ור' דוסא אומר שאם יש לה קרנים לא צריך לחפש טלפים ואם יש לה טלפים צריך לחפש קרנים, וקרא אף

ולכאורה מקרין משמע שתיים אמר ר"נ שהכתיב הוא מקרן, עוד אמר רב יהודה שהשור שאדם הראשון הקריב קרניו קודמות לפרסותיו ביצירתו שכתוב קודם מקרין ואח"כ מפרים, וזה כדברי ריב"ל שאמר שכל מעשה בראשית בקומתם וצביונם נבראו שכתוב ויכולו השמים והארץ וכל צבאם וניתן לקרוא צביונם, ור' חנינא בר פפא דרש בפסוק יהי כבוד ה' לעולם ישמח ה' במעשיו ששר העולם אמר את פסוק זה כשאמר הקב"ה באילנות למינהו נשאו הדשאים ק"ו שאם הקב"ה רצה ערבוביא מדוע הוא צוה למינהו לאילנות, ועוד ק"ו שאם באילנות שאין דרכן לצאת בעירבוביא הקב"ה אמר בהם למינהו ק"ו שאנו לא נצא בערבוביא וכל אחד מהם יצא למינו, ושר העולם פתח ואמר יהיה כבוד ה' לעולם ישמח ה' במעשיו.

רבינא מסתפק לדעת רמי בר חמא במקרה שהרכיב שני דשאים זה על זה **עמוד ב** שלא כתוב בהם למינהו א"כ לא יתחייב או שהקב"ה הסכים להם זה כאילו כתוב בהם למינהו ונשאר בתיקו.

ר"ש בן פזי מקשה שבתחילה כתוב ויעש אלוקים את שני המאורים הגדולים ואח"כ נאמר את המאור הגדול ואת המאור הקטן, והוא מבאר שהלבנה אמרה לפני ה' האם אפשר ששני מלכים ישתמשו בכתר אחד אמר לה הקב"ה לכי ומעטי עצמך, אמרה הלבנה וכי בגלל שאמרתי דבר הגון לכן אמעט את עצמי, אמר לה הקב"ה לכן תמשלי ביום ובלילה אמרה הלבנה מה החידוש בכך וכי מה מועיל אור הנר ביום, אמר לה הקב"ה כך ימנו ישאל ימים ושנים אמרה הלבנה הרי גם לשמש מונים תקופות כמו שכתוב והיו לאותות ולמועדים לימים ושנים, אמר הקב"ה בשמך יקראו הצדיקים כמו שכתוב יעקב הקטן שמואל הקטן דוד הקטן, וראה הקב"ה שלא התישבה דעתה והוא אמר הביאו כפרה עלי שמיעטתי את הירח כמו שאמר ר"ל שבשעיר ראש חדש כתוב לחטאת לה' שאמר הקב"ה כביכול השעיר הזה מכפר על שמיעטתי את הירח.

רב אסי מקשה שבתחילה כתוב ביום שלישי ותוצא הארץ דשא ובערב שבת כתוב וכל שיח השדה טרם יהיה בארץ ולומדים מזה שהדשאים עמדו על פתח הקרקע עד שאדם הראשון ביקש עליהם רחמים וירדו גשמים, ללמד שהקב"ה מתאוה לתפלתם של הצדיקים, לר"נ בר פפא היתה גינה שהוא זרע בה זרעים ולא צמחו והוא ביקש רחמים וירד גשם והם צמחו והוא אמר שזה כדברי רב אסי.

רב חנן בר רבא אומר שהשועה היא בריה בפני עצמה שיש לה שני גבים ושני שדראות ומנין הכירה משה וכי הוא היה קניגי ובלסטרי ציד בכלבים או בקשת אלא יש מכאן תשובה לאומרים אין תורה מהשמים, רב חסדא אמר לרב תחליפא שיכתבו קניגי ובלסטרי בספר האגדה שלך, וכן שנו על הפסוק חמשת סרני פלשתים העזתי והאשדודי והאשקלוני הגתי והעקרוני והעוים וכתוב בתחילה חמש ומנו שש ור' יונתן פירש שארונקי שהם הערים החשובות היו חמש וגם כאן אמר רב חסדא לרב תחליפא לכתוב ארונקי בספר אגדה שלו ויפרש אותה, ור' יונתן חולק על רב שאומר שהעוים באו מתימן והם נקראו עוים מלשון שעוהו את מקומם או מלשון שהם או להרבה אלוהות, או שכל מי שרואה אותן אוהזות אותן עוית, ורב יוסף אמר שלכל אחד מהם יש שש עשרה שורות של שניים.

ר"ל אומר שיש פסוקים שראויים לשרוף אך לומדים מהם גופי תורה שכתוב והעוים היושבים בחצרים עד עזה וכי מה הנ"מ לנו בזה אלא שאבימלך השביע את אברהם אם תשקור לי ולניני ולנכדי, לכן אמר הקב"ה שהכפתורים יוציאו מהעוים שהם פלשתים וישראל יוציאו מכפתורים וכן בפסוק כי חשבון עיר סיחון מלך האמורי היא והוא נלחם במלך מואב הראשון וכי מה הנ"מ לנו בזה אלא שהקב"ה אמר לישראל אל תצר את מואב לכן אמר הקב"ה שסיחון יוציא ממואב וישראל יוציאו מסיחון כדברי רב פפא שעמון ומואב טהרו בסיחון, עוד כתוב צידונים יקראו לחרמון שריון ושניר ושריון היו מהרי א"י וזה מלמד שכל אחד מהאומות בנה כרך והעלה לו על שם הרי א"י ללמד שאפילו הרי א"י חביבים על אומות העולם, וכן מה

שכתוב אצל יוסף ואת העם העביר אותו לערים וכי מה הנ"מ אלא שלא יקראו לאחיו גולים.

המשנה אומרת שסימני עוף טמא לא נאמרו, **דף סא** יש להקשות הרי שנינו שכשנאמר נשר יש ללמוד שכמו שנשר הוא מיוחד שאין לו אצבע יתירה וקורקבנו אינו נקלף והוא דורס ואוכל, ויש ללמוד שכל מה שהוא כיוצא בו הוא טמא ותורים שיש להם אצבע מיותרת וזפק והקורקבן שלהם נקלף ואינם דורסים ואוכלים והם טהורים וכן כל הדומה להם טהורים, ואביי מבאר שפירושם של סימני טהרת העופות לא נאמר בתורה אלא מדברי סופרים.

ר'חייא שנה שאם יש עוף שיש לו סימן טהרה אחד הוא טהור כי הוא לא דומה לנשר שרק נשר שאין לו כלל סימני טהרה לא תאכל אך כשיש סימן טהרה אחד הוא טהור, ויש להקשות שנלמד מתורים שרק מה שיש את כל ד' סימני הטהרה טהורים ומה שאין את כל הד' הם טמאים, ויש לומר שא"כ מדוע פרטה התורה עוד עופות טמאים שהיינו לומדים מהם שכמו שיש עם ג' סימנים הם טמאים כך כל מה שיש ג' סימנים טמאים וכל שכן כשיש רק שני סימנים או אחד, אך יש לומר שא"כ עורב מיותר בתורה שהרי יש ללמוד מעופות שיש להם ג' סימנים הם טמאים כ"ש שעורב שיש לו רק שני סימנים שהוא טמא **עמוד ב** וא"כ כשהתורה כתבה עורב נלמד ממנו שבעוף שיש לו שני סימנים הוא טמא, אך יש לומר שא"כ פרס ועוזניה מיותר שהרי ניתן ללמוד מכ"ש שאם הנ"ל שיש להם ג' או ב' סימנים הם טמאים פרס ואזניה שיש להם רק סימן אחד ודאי טמאים וא"כ יש ללמוד מפרס ועוזניה, אלא שא"כ נשר מיותר שהרי אם אלו שיש להם אפילו סימן אחד אסורים נשר שאין לו כלל ודאי אסור אלא ודאי כשהתורה כותבת נשר והיה מספיק לכתוב פרס ועוזניה א"כ זה שני כתובים הבאים כאחד ואין מלמדים, אך יש קבלה שסימן שיש באחד אין באחרים וזה לא שני כתובים, אך קשה שאם יש כ"ד מיני עופות א"כ לא יתכן שסימן שיש אחד אין בחבירו וא"כ זה שני כתובים שאין מלמדים, ויש לומר שמתוך כ"ד המינים ג' סימנים חוזרים בכלם ובעשרים מהם יש ג' סימנים ובעורב יש שני סימנים ובפרס סימן אחד ובעוזניה סימן אחד מה שיש בזה אין בזה ואין לומר שנלמד מפרס או עוזניה כי התורה כתבה נשר ללמד שרק נשר שאין לו כלל לא תאכלהו אך שאר עופות שיש להם סימן אחד תאכלהו, ומה שהתורה כתבה תורים זה כדי להתירם לקרבן.

דף סב ר"נ אומר שאם אדם בקי בעופות ושמותיהם כל עוף שבא בסימן אחד הוא טהור ואם אינו בקי בהם ובשמותיהם אם יש בו סימן אחד הוא טמא והבא בשני סימנים טהור ובלבד שהוא מכיר מהו עורב, אך קשה שכשהתורה אסרה עורב היא אסרה מינים נוספים תחת המין הזה כמו שר"א למד מהפסוק את כל עורב למינו לרבות וזויר ואמרו לו הרי אנשי כפר תמרתא ביהודה אוכלים אותו כי יש להם זפק אמר להם שהם עתידים לתת את הדין על כך, וללישנא בתרא ר"א למד מלמינהו לרבות סנונית לבנה ואמרו לו הרי אנשי גליל העליון אוכלים אותו כי קורקבנו נקלף אמר להם שאכן הם עתידים לתת על כך את הדין ועורב כולל כל מיני עורב.

אמימר אומר שלהלכה עוף שבא בסימן אחד הוא טהור כל עוד שראינו שאינו דורס, ורב אשי הקשה מדברי ר"נ לעיל אמר לו לא שמעתי כלומר איני סובר כמותו שאין לחשוש לפרס ועוזניה כי אינם מצויים בישוב.

רב יהודה אומר שעוף שהוא מסרט הוא כשר לטהרת מצורע והוא העוף ששמו סנונית לבנה שנחלקו בו ר"א וחכמים, ואמימר אומר שאם כריסה לבנה לכו"ע היא מותרת ונחלקו כשכריסה ירוקה שר"א אסר וחכמים התירו וההלכה כר"א, ומר זוטרא שנה שבכריסה ירוקה אסורה לכו"ע ונחלקו כשכריסה לבנה שר"א אסר וחכמים התירו וההלכה כחכמים שמתירים, ולכאורה רק למ"ד שהם נחלקו כשכריסה לבנה לכן כתוב זו היא סנונית לבנה אך אם נחלקו כשכריסה ירוקה מדוע כתוב זו היא סנונית לבנה, ויש לומר שבא להוציא מהסנונית שגדילה בבתים שהיא שחורה.

רחבה אומר שתסיל פסול משום תורים בגדולים והוא כשר מדין בני יונה ודאציפי ותורים של רחבה כשרי בגדולים כדין תורים ופסולים בקטנים משום בני יונה, **עמוד ב** ורב דניאל בר רב קטינא מקשה ממה ששנינו שכל העופות פוסלים כששתו מי חטאת חוץ מיונה כי היא מוצצת ואינה מחזירה מפיה ואם תסיל הוא כיונה מדוע לא כתוב יונה ותסיל, ומבאר ר' זירא שתסיל מוצץ ומקיא אך יונה מוצצת ואינה מקיאה.

רב יהודה אומר שהתורים שגדלים בצווייני הם כשרים למזבח וזה מה ששנינו תורים של רחבה, ויש להקשות ממה ששנינו לגבי הזאת אפר פרה שרק אזוב ולא אזוב יון ולא אזוב כוחלי ולא אזוב רומי ומדברי ולא כל אזוב שיש לו שם לואי שפסול להזאה וא"כ יש לפסול תורים עם שם נוסף, ואביי מבאר שכל דבר ששמו השתנה קודם מתן תורה והתורה מקפידה עליו אם יש לו שם לואי הוא פסול והתורים הללו לא השתנה שם קודם מתן תורה, ורבה אומר שבמקומם של התורים הללו קוראים להם תורים סתם.

רב יהודה אומר שהחגבים שגדלים בין העשבים הם מותרים ומי שגדלים בין עלי כרוב אסורים, אמר רבינא שמלקים עליהם משום שרץ העוף, עוד אמר רב יהודה שהעוף ששמו צרדא מותר וברדא אסור והסימן לכך הוא בר מיניה תוציאנו לחוץ, והעוף ששמו מרדא הוא ספק ורב אסי אומר שיש שמונה עופות שהם ספיקות חובא חוגא סוגא הרנוגא תושלמי ומרדא כוחלינא ובר נפחא, והספק בהם הוא שעופות טהורים קורקבנן נקלף וטמאים אין קורקבנן נקלף ובעופות הללו הוא נקלף רק ע"י סכין, אך קשה שהיה ברווז אצל מר שמואל שקורקבנו לא נקלף וכשהושיבוהו בשמש הוא התרפה ואז הוא התקלף, ויש לומר ששם הוא התקלף ביד אחרי שהוא התרפה ואילו העופות הנ"ל אפילו אחר ריפויים זה מתקלף רק ע"י סכין.

אביי אומר שהתרנגול שגדל באגם הוא אחד מהשמונה ספיקות והוא נקרא מרדו, ורב פפא אומר שהתרנגול שבאגם אסור והתרנגולת שבאגם כשרה והסימן לכך הוא עמוני ולא עמונית, ומרימר אומר שהתרנגולת שבאגם אסורה שראינו שהיא דרסה ואכלה והיא העוף הנקרא גירותא.

רב אומר שהעוף הנקרא שכור אנדרפתא מותר ומה שנקרא פרוז אנדרפתא אסור והסימן לכך פירוז הרשע, ורב הונא אומר שהעוף הנקרא בוניא מותר ומה שנקרא פרוז אסור והסימן לכך פרוז אמגושא.

רב פפא אומר שהעוף מרדו שנקרא עומד ואוכל מותר ומה שנקרא משתחה ואוכל אסור והסימן לכך הוא לא תשתחה לאל אחר.

שמואל אומר שהעוף הנקרא שותה יין אסור והסימן לכך הוא שתויי יין פסולים לעבודה והעוף הנקרא מוזג יין אסור, **דף סג** והעוף הנקרא בת מוזג היין מותר והסימן לכך הוא יפה כח הבן מכח האב.

רב יהודה אומר שהעוף הנקרא שקיטנא ששוקי ארוכים והוא אדם הוא מותר והסימן לכך הוא העוף מורזמא שמראהו כך, ואם העוף שקיטנא הוא גויץ ואדום הוא אסור והסימן לכך הוא ננוס פסול ואם שוקי ארוכים וירוקים אסורים והסימן לכך הוא ירוקים פסולים.

רב יהודה אומר שהעוף שלך הוא השולה דגים מהים ודוכיפת הודו כפות וכן שנינו שדוכיפת הודו כפות ועליו שנינו שהוא הביא את השמיר לביהמ"ק.

כשרי יוחנן ראה שלך הוא אמר משפטיך תהום רבה שהוא מזדמן להרוג דגים בתהום וכשראה נמלה הוא אמר צדקתך כהררי קל שגם לקטנה יש חיות כגדולה.

אמימר אומר שהעופות לקני ובטני כשרות, ושקנאי ובטנאי במקום שנהגו לאכול אוכלים ובמקום שנהגו שלא לאכול לא אוכלים, אך קשה וכי האיסור וההתרת תלוי במנהג ויש לומר שאכן אם הוא מקום שמצויים פרס ועזניה אסורים העופות הללו כי גם הם באים בסימן אחד ובמקום שלא מצויים פרס ועזניה העופות הללו מותרים.

אביי אומר שהעופות קואי וקקואי אסורים וקקואתא מותרת, אך בא"י מלקים עליה וקראו לה תחוותא.

שנו בכרייתא שתנשמת היא באות שבעופות ואין לומר שהכוונה לבאות שבשרצים שהרי יש ללמוד מ"ג מדות שהתורה נדרשת ואחד מהם דבר הלמד מענינו שמדובר בעופות, וכן שנינו בשרצים תנשמת היא באות שבשרצים, ואין לומר שזה באות שבעופות שיש ללמוד מדבר הלמד מענינו בשרצים ואביי אומר שבאות שבעופות הוא הנקרא קיפוף ובאות שבשרצים הוא הנקרא קורפדאי.

רב יהודה אומר שקאת זו הקוק ורחם הוא שרקק ואמר ר' יוחנן ששמו רחם שכשהוא בא באים רחמים לעולם ומבאר רב ביבא בר אביי שזה רק אם הוא יושב על משהו ועושה בצפצופו שרקק ומקובל אצלינו שאם הוא יושב על הארץ וישרוק יבא המשיח שכתוב אשרקה להם ואקבצם, רב אדא בר שימי אמר למר בר רב אידאי הרי היה אחד שישב על כרוב ושרק ונפל אבן שיש מהשמים על ראשו והרגו אמר לו שהוא היה בדאי.

שנו בכרייתא שעורב זה עורב ומה שכתוב את כל עורב לרבות עורב העמקי למינו לרבות עורב שבא בראש היונים, ומה שכתוב עורב זה עורב ולכאורה הוא לא לפנינו אלא הכוונה שעורב זהו העורב השחור כמו שכתוב קווצותיו תלתלים שחורות כעורב עורב העמקי הוא לבן כמו ששנינו כמראה חמה העמוקה מהצל, ועורב שבא בראש היונים מבאר רב פפא שאין הכוונה כפשוטו אלא שראשו דומה ליונה.

שנו בכרייתא הנץ זה הנץ למינהו לרבות בר חיירא ומבאר אביי שזהו הנקרא שוריקנא, רב יהודה אומר שהחסידה היא דיה לבנה והיא נקראת חסידה כי היא עושה חסד עם חברותיה, האנפה היא דיה רגזנית והיא נקראת אנפה מלשון שהיא מנאפת עם חברותיה.

רב חנן בר רב חסדא אמר בשם רב חסדא בשם רב שיש כ"ד מיני עופות טמאים ורב חנן הקשה לאביו הרי בספר ויקרא מנויים עשרים ובספר דברים מנויים עשרים ואחד ואין לומר שנוסיף בדברים את הדאה שכתובה בוויקרא ולא בדברים שעדיין זה רק עשרים ושתיים, אמר לו רב חסדא שאבי אמך אמר בשם רב שכתוב למינה למינה למינה וא"כ יש כאן עוד ד' עופות, אך קשה א"כ יש כ"ו עופות ומבאר אביי שדאה וראה הם עוף אחד שאם נאמר שהם שתיים **עמוד ב** א"כ קשה שאם בספר דברים באים להוסיף מדוע כאן כתוב דאה וכאן כתוב ראה ולא דאה, אלא שהן מין אחד אך קשה שעדיין יש כ"ה מיני עופות, ואמר אביי שכמו שאיה ודאה הם אחת כך איה ודיה הם אחת שאם נאמר שהם שני מינים יהיה קשה הרי בספר דברים באים להוסיף מדוע כאן כתוב למינה על איה ובוויקרא כתוב למינה על דיה אלא שהם מין אחד, ומה שהתורה שינתה לכתוב איה ודיה זה כמו ששנינו שרבי אמר שאם כתוב איה מדוע כתוב דיה כדי לא לתת פתחון פה לבעל דין לחלוק שאתה תקרא איה והוא יקרא דיה אתה תקרא דיה והוא יקרא איה לכן כתוב בספר דברים והראה ואת האיה והדיה למינה, ויש להקשות ששנינו שהתורה שנתה בספר דברים בבהמה מפני השסועה ובעופות מפני הראה וא"כ נאמר שכמו שבבהמה נוסף עוד מין כך בעופות נוסף עוד מין, ויש לחלק שבבהמה התורה מוסיפה ובעופות התורה מפרשת, וזה לא כדברי ר' אבהו שאמר שראה היא איה ונקרא שמה ראה שהיא רואה ביותר וכמו שכתוב נתיב לא ידעו עיט ולא זופתו עין איה, ושנינו שהאיה עומדת בבבל והיא רואה נבלה בא"י ולדבריו אם ראה היא איה א"כ דאה היא לא ראה, ויש להקשות הרי ספר דברים בא להוסיף א"כ מדוע בוויקרא כתוב דאה ובדברים לא כתוב דאה אלא שאיה ראה ואיה הן אחת ואם ראה היא איה א"כ דיה היא לא איה, ויש להקשות מדוע בוויקרא כתוב למינהו על איה ובדברים לא כתוב למינהו על איה אלא רק על דיה, אלא מוכח שדאה וראה איה ודיה הם אחת, ושנינו שאיסי בן יהודה אמר שיש מאה מיני עופות טמאים במזרח וכולם מין איה הן.

אבימי בר ר' אבהו שנה שיש ז' מאות מיני דגים וח' מאות מיני חגבים ולעופות אין מספר ולכאורה כתוב בתורה כ"ד אלא יש לגרוס ולעופות טהורים אין מספר, ושנינו שרבי אמר שגלוי לפני מי שאמר והיה העולם שהבהמות הטמאות מרובות

מהטהורות לכן פרטו את הטהורות וגלוי לפניו שהעופות הטהורים רבים מהטמאים לכן פירטו את הטמאים והחידוש בזה הוא כדברי רב הונא בשם רב, ויש אומרים שרב הונא אמר בשם רב בשם ר"מ שלעולם ישנה אדם לתלמידו בדרך קצרה.

ר' יצחק אומר שעוף טהור נאכל רק במסורת וציד נאמן לומר עוף טהור זה מסר לי רבי ור' יוחנן אומר שזה רק אם הוא בקי בהם ובשמותיהם, ר' זירא מסתפק אם הכוונה לרבו חכם או רבו הצייד, ולכאורה יש להוכיח מדברי ר' יוחנן שאמר והוא שבקי בהם ובשמותיהם וזה מובן אם הכוונה לרבו הצייד אך אם הכוונה לרבו החכם יתכן שהוא למד את שמותיהם אך מהיכן הוא מכיר אותם אלא ודאי הכוונה לרבו הצייד.

שנו בברייתא שלוקחים ביצים מעכו"ם בכל מקום ואין לחשוש לנבלות וטריפות אך לכאורה נחשוש שהן מעוף טמא, ואמר אביו של שמואל שמדובר שהעכו"ם אומר שהן של עוף פלוני הטהור ואין לומר שהוא אומר של עוף טהור סתם שא"כ הוא יכול להשתמש ולומר אמרתי עוף אחר, אך קשה שניתן לבדוק בסימנים ששנינו שכסימני ביצים כך סימני דגים ולכאורה ודאי סימני הדגים זה סנפיר וקשקשת אלא הכוונה כך סימני עוברי הדגים,

דף סד ושנינו שסימני הביצים שהיא ככדור ועגולה וראשה אחד כד ואחד חד ואם שני ראשיה כדים או חדים היא טמאה אם החלבון בחוץ והחלמון בפנים היא טהורה ואם החלמון בחוץ והחלבון בפנים היא טהורה ואם החלמון והחלבון טרופים זה בזה היא ביצת שרץ, ויש לומר שהברייתא דברה בכיצי חתוכות ואין לומר שנבדוק בחלמון וחלבון שמדובר שהן היו טרופות בקערה, אך קשה איך ניתן לקנות מהם ביצים פתוחות הרי שנינו שלא מוכרים ביצת טריפה לעכו"ם אלא א"כ היא טרופה בקערה ולכן לא קונים מהם ביצים טרופות בקערה, אלא אמר ר' זירא שהסימנים לא מועילים מהתורה שא"כ מדוע אמר רב אסי שיש שמונה עופות שהם ספיקות הרי ניתן לבדוק בביציהם אלא שזה לא מועיל מדאורייתא ומה ששנינו את סימני הביצים הכוונה שאם שני ראשיה כדים או חדים או חלמון מבחוץ וחלבון בפנים היא ודאי טמאה, ואם ראשה אחד כד ואחד חד והחלבון בחוץ והחלמון בפנים והוא אומר שהיא של עוף פלוני טהור ניתן לסמוך עליהם אך בסתמא לא ניתן לסמוך עליהם כי ביצי עורב שדומים לשל יונה.

מה ששנינו שאם החלבון והחלמון מעורבים זה ביצת השרץ אמר מר עוקבא שזה נ"מ שאם היה ריקום בביצה והיא ניקבה היא מטמאה בכעדשה ורבינא מקשה אולי זה של שרץ טהור כנחש אלא אמר רבא שאם היא ריקמה ואכל ממנה ילקה עליה משום שרץ השורץ על הארץ, אך קשה א"כ גם בביצה של טהורה לוקה עליה כשהיא ריקמה ששנינו על הפסוק כל השרץ השורץ על הארץ **עמוד ב** לרבות אפרוחים שלא נפתחו עיניהם ויש לומר שזה רק מדרבנן והפסוק הוא רק אסמכתא.

שנו בברייתא שגיעולי ביצים מותרים וביצים מזורות שאינן של זכר נפש יפה תאכלם אם נמצא עליה קורט דם יזרוק את הדם ויאכל את השאר ואמר ר' ירמיה שזה רק אם נמצא הדם בקשר שלה ור' דוסתאי אביו של ר' אפטוריקי אמר שהביצה מותרת רק אם נמצא הדם בחלבון שלה אך אם הדם הוא בחלמון היא אסור כי הקלקול כבר נמצא בכלה, ורב גביה מבי כתיב אמר לרב אשי שהתלמיד שנה לפני אביו להיפך ובנמצא על החלמון היא כשרה ואביו הוא שתירץ כך שבחלבון היא כשרה ובחלמון היא פסולה.

חזקיה אומר שמנין שביצת טמאה אסורה שכתוב ואת בת היענה וכי יש לה בת אלא זה מלמד על ביצת טמאה שאסורה ואין לומר ששמה הוא בת היענה שהרי כתוב בת עמי לאכזר כיענים במדבר, אך קשה שיש פסוק אעשה מספד כתנים ואבל כבנות יענה, ויש לפרש שהכוונה שהאבל הוא כיענה שמתאבלת על בניה, וכן קשה מהפסוק ושכנו שם בנות יענה ויש לפרש כיענה ששוכנת עם בניה, אך קשה שיש פסוק תכבדני חית השדה תנים ובנות יענה ולא יתכן שמדובר שם בביצה שאיך יתכן שביצה שרה, אלא יש לפרש שחזקיה למד

ממה שבפסוק אחד כתוב היענה ובפסוק אחר כתוב ואת בת היענה ובויקרא הפסוק חילק את זה לשני מילים, **דף סה** א"כ זה שני שמות, אך לפ"ז גם בפסוק את כדרלעומר שהפסוק יחלק לשני מילים א"כ זה שני שמות ויש לומר ששם הפסוק חילק רק לשני מילים אך לגבי בת היענה מחלקים גם לשני שורות.

שנו בברייתא שר"ג אומר שעוף שדורס ואוכל הוא טמא ואם קרקבנו נקלף הוא טהור ור"א בן ר' צדוק אומר שמותחים לו חוט של מידה אם הוא חולק את אצבעותיו שתיים לכאן ושתיים לכאן הוא טמא ואם הוא חולק שלש לכאן ואחד לכאן הוא טהור, ור"ש בן אלעזר אומר שעוף שקולט מאכלו מהאוויר הוא טמא, אך קשה שצפור שנקראת כך היא קולטת מהאוויר וידוע שהיא טהורה, ואב"י מבאר שר"ש דיבר על עוף שקולט ואוכל מהאוויר, ואחרים אומרים שאם הוא שוכן עם טמאים הוא טמא ואם הוא שוכן עם טהורים הוא טהור ולכאורה זה כר"א שאמר לא לחנם הלך זרזיר אצל עורב אלא שהוא מינו, ויש לומר שהכוונה שכן דומה וזה גם כרבנן.

מה ששנינו בחגבים שכנפיו מחפים את רובו מפרש רב יהודה בשם רב רוב ארכו ויש אומרים רוב היקפו לכן אמר רב פפא שצריך רוב ארכו ורוב היקפו.

שנו בברייתא שאם אין לו כנפים עכשיו והם יגדלו לאחר זמן כגון זחל הוא מותר ור"א בן ר' יוסי למד מהפסוק אשר לא כרעים אף שאין לו עכשיו אלא שיגדלו אח"כ, ואב"י מפרש שזחל הוא אסקרן שקרצוליו גדלים לאחר זמן.

שנו בברייתא על הפסוק את אלה מהם תאכלו את הארבה, ארבה הוא גובאי סלעם זה רשון חרגול זה ניפול חגב זה גדיאן, ומה שכתוב למינו למינהו למינהו ד' פעמים לרבות ציפורת כרמים ויוחנא ירושלמית וערצובא שיש לה זנב, ורזבנית, ואצל ר' ישמעאל שנו שמלמינהו מרבים כללות וארבה זה גובאי ולמדו ממנו כלל ציפורת כרמים **עמוד ב** ומזה למדו מי שאין לו גבחת ואם יש לו גבחת למדו מסלעם שהוא הנקרא ניפול שיש לו גבחת ולמינהו מרבים אושכף ולאילו אין זנב ולרבות כשיש לו זנב למגו מחרגול שהוא רשון, ומלמינהו למדו לרבות כרספת ושחלנית ולהנ"ל אין ראשם ארוך ולרבות שראשם ארוך למדו מבנין אב משלשתם ארבה חרגול וסלעם והצד השווה בכלם שיש להם ד' רגלים וד' כנפים וקרצולים וכנפיו חופים את רובו וא"כ צרצור שיש לו ד' רגלים וד' כנפים וכנפיו חופים את רובו לכאורה היינו מרבים אותו לכן כתוב חגב שצריך שיהיה שמו חגב, ואין לומר שגם הנקרא חגב בלי כל הסימנים הנ"ל הוא כשר לכן כתוב למינהו שצריך בו את כל הסימנים הנ"ל, ורב אחאי מקשה הרי כל הראשונים אין ראשם ארוך ואין לומר שמספיק שהם שוים בב' סימנים ולא פורכים את הצד השווה שא"כ לא נכתוב חרגול שהוא שוה להם ונלמד מארבה וסלעם אלא שיש לפרוך שאין להם זנב ולחרגול יש זנב א"כ נפרוך שאין ללמוד כשאין ראשו ארוך, אלא מפרש רב אחאי וסלעם הוא מיותר שהיינו יכולים ללמוד אותו מארבה וחרגול שאם היינו פורכים שאין לסלעם גבחת יש ללמוד מחרגול שיש לו גבחת ואם היינו פורכים שחרגול יש זנב הרי לארבה אין זנב, וא"כ סלעם הוא מיותר ואם אין לומדים לגופו נלמד ממנו מי שראשו ארוך.